

Prof. Dr. WILLEM DUFLOU

Willem Duflou

(1869-1939)

Er mag op Willem Duflou het gezegde van zijn geliefkoosd auteur, Marnix van Sint-Aldegonde, toegepast worden : *Repos ailleurs* ! Na zes en veertig jaar onderwijs, amper een maand nadat hij voor de laatste keer examens had afgenomen en nadat zijn oudstudenten hem een bescheiden maar welgemeende hulde hadden gebracht, overleed hij plotseling te Elsene, op 3 September 1939.

Willem Duflou werd op 11 Februari 1869 te Gent geboren. Tijdgenoot van Willem De Vreese, promoveerde hij te Gent, met de grootste onderscheiding, tot Doctor in de Germaanse Philologie (22 Juli 1891), nadat hij reeds op 1 Augustus 1890 tot *professeur agrégé* voor het middelbaar onderwijs van de hogere graad was geworden. Hij was er een leerling geweest van J. Vercoullie, A. Bley, P. Fredericq. In de loop van 1891-1892 studeerde hij verder te Berlijn en Utrecht en bracht over die reizen een merkwaardig kritisch verslag uit.

W. Duflou heeft in het middelbaar onderwijs een volledige loopbaan afgelegd. Begonnen aan het Athenaeum te Luik (1892) ging hij daarna over tot Elsene, alwaar hij in 1929 op pensioen werd gesteld.

In 1910 riep de Universiteit van Brussel een nieuwe sectie in het leven : de afdeling Germaanse Philologie. Aan de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte van Gent werd om voorlichting gevraagd en Paul Fredericq kon

onder de oudstudenten Germanisten geen beter candidaat ontdekken dan W. Duflou.

Op bijzonder aandringen van Fredericq nam Duflou — die, *mirabile dictu!* eerst geweigerd had — eindelijk toch aan. Ofschoon hij aanvankelijk Duits moest doceren, werd hij in 1910 belast met de Philologische Oefeningen over het Nederlands, de Encyclopaedie der Germaanse Philologie, de Vergelijkende Grammatica der Indo-Germaanse en inz. der Germaanse talen, de Historische Grammatica van het Nederlands, het Gotisch.

Twee jaar later nam hij van zijn collega August Vermeulen nog de Verklaring van Nederlandse Teksten in de candidatuur over en in 1923, na dezes vertrek uit de Brusselse Universiteit, de Grondige Verklaring van Nederlandse Schrijvers in het Doctoraat. Daarenboven heeft W. Duflou meer dan eens cursussen Duits en Engels gegeven tijdens de afwezigheid van zijn collega's aan de Universiteit.

De les die hij hield bij de aanvaarding van zijn cursus Philologische Oefeningen ging over de Nederlandse Philologie. In een rijkelijk met citaten gestoffeerde en van een alzijdige belezenheid, getuigende lezing zette hij uiteen hoe de Nederlandse Philologie in Nederland was ontstaan en hoe onze aankomende leraren en wetenschappelijk en paedagogisch in de school der moderne Germanistiek konden gevormd worden (*L'enseignement de la philologie néerlandaise*, in : *Revue de l'Université de Bruxelles*, XVI jrg., 1910-1911, pp. 349-369).

W. Duflou heeft weinig gepubliceerd. Niet alleen wegens zijn zeer zware onderwijstaak : een volledige rooster aan het Athénæum en aan de Universiteit, maar ook omdat zijn belangstelling naar zo veel verschillende onderwerpen is gegaan en hij geen „specialist” is geworden. Toen hij nog student was, leverde Duflou een paar opstelletjes in

de „Kunstkronijk” van het Gentse dagblad *Vaderland* (Morgenblad voor werklieden en burgers), nl. over toneelopvoeringen, concerten, voordrachten, enz. (1888, 1891). In *Het Volksbelang* nog van 27 Februari 1892, onder de titel „Het Woordenboek”, schreef hij een aansporing aan het adres van de Koninklijke Vlaamsche Academie (Gent) om aan het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (te Leiden), van Zuidnederlandse zijde, mede te werken.

De 22 Juli 1891 was hij over het proefschrift *Die Fastnachtspiele des Hans Sachs* te Gent gepromoveerd.

Kort daarop schonk hij ons een opstel over *Anna Bijns* (*Revue de l'Instruction publique en Belgique*, t. 34, 1891, pp. 293-299), waarin hij, na een cross-examination — een wijze van onderzoek die nog in andere opstellen van hem is te vinden — nagaat, waarom deze schrijfster na 1540 zweeg. Dezelfde *Revue* bevat ook zijn verslag: *L'enseignement de la philologie germanique à Berlin et à Utrecht en 1890* (t. 34, 1891, pp. 300-314; t. 35, 1892, pp. 24-41, 85-101), waaruit blijkt, dat hij belangstelling had zowel voor letterkunde als taalkunde en geschiedenis, dat hij de Duitse seminaries en vooral de er toegepaste methode van onderzoek en onderwijs zeer bewonderde, en een bijzondere achting had voor mannen als Erich Schmidt, Max Roediger, Ludwig Geiger, K. Weinhold, Johannes Schmidt, en de Utrechtse hoogleraren Moltzer en Gallée. Niet zelden spreekt hij zijn bescheiden oordeel over hun persoon en werk uit, en dat oordeel getuigt van een critische en fijne geest.

Een duidelijk, zakelijk en in sierlijk Duits geschreven opstel over *Hans Sachs als Moralist in den Fastnachtspielen* verscheen van zijn hand in het *Zeitschrift für deutsche Philologie*, XXV (1893), blz. 343-356.

Een studieverblijf te Oxford is de aanleiding geweest tot een hele reeks mededelingen, opmerkingen en beschou-

wingen over het onderwijs in 't algemeen en de studie van de Germaanse talen in Engeland. Zo verschenen : *Oxoniana*. — I. *De stad Oxford* in het *Nederlandsch Museum*, 18e jrg., deel 35, Gent, 1892, blz. 321-336 (een serie die blijkbaar niet is voortgezet); dan : *De Hoogeschool te Oxford*, in *De Tijdspiegel*, jrg. 51, n^r 1 (Januari 1894; 's Gravenhage, G. C. Visser), blz. 1-23, ook als *L'Université d'Oxford et son enseignement scientifique des langues modernes* in *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, t. XXXVI, 2e et 4e livr., t. XXXVII, 2e et 5e livr., en afzonderlijk te Gent, bij Eug. Vander Haeghen (1894); verder : *Het Middelbaar onderwijs in Engeland* in *De Gids*, 1895, 3e deel, blz. 309-333, 4^e deel, blz. 128-163, nl. over de public, proprietary en private schools, het leven aldaar, de programma's, de methodes, met een uitvoerige beschrijving van Harrow als type eener public school, o. m. over de lichamelijke en zedelijke opvoeding en de verstandelijke ontwikkeling, alles gestoffeerd met historische uitweidingen, vergelijkingen met de paedagogische stelsels en theorieën in Duitsland, Frankrijk, Nederland en België. Hetzelfde verscheen als *Etude critique sur les Ecoles publiques anglaises. Leur organisation et leur pédagogie* in gemelde *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, t. XXXVII, 6e livr., t. XXXVIII, 2e et 3e livr., en afzonderlijk (Gent, 1895, 63 blz.).

Eene Taalquaestie, in *De Tijdspiegel*, jrg. 52, n^r 1, blz. 52-66 (Januari 1895); is nl. het onderwijs in het Engels en de moderne talen, ook verschenen als *La philologie germanique à Oxford*, *Rev. Instr. publ.*, XXXVI, 2 en 4, XXXVII, 2 en 5 (waarbij nog *L'Institut Taylor à Oxford*, instituut voor moderne talen).

Ook voor het onderwijs der moedertaal hier te lande heeft Duflou zeer vroeg belangstelling gehad, blijkens *Ontwikkeling bij Walen en Vlamingen*, opstel geschreven

naar aanleiding van de brochure van den Hoeisen athe-naeumleraar R. LAPAILLE, *Flamands et Wallons à l'École primaire* (Luik, 1894; 70 blz.) en ondertekend G. D. in het *Nederlandsch Museum*, XXe jrg., XXXIXe deel, Gent 1894, blz. 194-198.

In Februari 1896 schreef Duflou over H. E. Moltzer (20 Mei 1856-25 October 1895) *In Memoriam* in *De Tijdspiegel*, jrg. 53, n° 2, blz. 129-154, wat weer een aanleiding was tot het critisch bespreken van allerlei problemen uit de Nederlandse philologie.

In deze enkele opstellen reeds zien wij W. Duflou zoals wij hem steeds hebben gekend : hij begrijpt de werkelijkheid, brengt alles tot de juiste verhoudingen terug en doet goed de waarde en de betekenis van ieder feit uitkomen. Daarbij weet hij ook het minste feitje zo levendig voor te stellen, alles zo actueel te maken alsof het gebeurtenissen waren die voor ons op het ogenblik zelf plaats hadden. De taal is steeds duidelijk, de stijl sierlijk en beeldrijk, het betoog nergens drooggeleerd noch vermoeiend. Hij laat aan een onderwerp alle zijden zien, neemt alle vragen en problemen in ogenschouw en stelt ook een vraag zonder meer als er nog geen antwoord op te geven is.

Dezelfde eigenschappen vinden wij ook weer in enkele recensies van zijn hand : over H. MEERT, *Het voornaamwoord „du”* (Gent, 1890) in het *Nederl. Museum*, 1890, I, blz. 378-382 ; H. BISCHOFF, *Th. Körner's „Zriny”* (Leipzig, 1891), *Ibid.*, 1891, II, blz. 310-318 ; J. A. WORP, *Involed van Seneca's treurspelen op ons tooneel* (1892) in *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, Paris, 27e année, n° 21 (22 Mei 1893), blz. 411-413 ; over Vondel en Milton naar aanleiding van J. J. MOOLHUIZEN, *Vondels Lucifer en Miltons Verloren Paradijs* (1895), in *De Nederlandsche Spectator* van 30 Maart 1895 (blz. 101-103), ook in het

Engels verschenen in *The Academy* (a weekly review of literature, science and art), van 4 Mei 1895 (n^r 1200), blz. 379-380 ; J. PARMENTIER, *Histoire de l'Education en Angleterre* (1896) in *Rev. Instr. publ.*, XXXIX, 1896, blz. 297-304.

In samenwerking met den dichter J. A. Van Droogenbroeck, en, na dezes overlijden, alleen, bezorgde W. Duflou in 1909 een omgewerkte en vermeerderde uitgave, bij de Gebr. Callewaert te Brussel, van A. CALLEWAERT's *Groot Nederlandsch-Fransch en Fransch-Nederlandsch Woordenboek* (762-XII-704 pp.), dat jaren lang zo een grote diensten heeft bewezen.

In 1913 was W. Duflou voorzitter geweest van de sectie voor Germaanse en Romaanse Filologie der Vlaamse Wetenschappelijke Filologencongressen, te Gent, en had er op een algemene vergadering een merkwaardige lezing gehouden over *Taal en Stijl van Conscience's Leeuw van Vlaanderen*, verschenen in de *Handelingen* van dat Congres, blz. 43-65. Dat was de voortzetting van een studie die hij reeds vroeger begonnen was, naar aanleiding van de Conscience-dag op 11 Augustus 1912 en waarin hij gewezen had op de invloed van het Frans en de lectuur van middelnederlandse werken op Conscience's taal, en op kenmerken van zijn zinsbouw (HENDRIK CONSCIENCE, *Studiën en Kritieken van...*, Antwerpen, 1913, blz. 54-90).

In 1927 nam hij mede deel aan de huldiging J. Vercoullie door een bijdrage over de woorden *Wichelaar* en *Wikkelaar* : vocaal, consonant en betekenis (*Album Prof. Dr. J. Vercoullie*, I, 1927, blz. 119-123). Weinige jaren later (1932) kwam de beurt van Aug. Vermeylen en thans koos W. Duflou een onderwerp uit de literatuurgeschiedenis. *Bij het herlezen van Hooft's Granida* werd hij getroffen door allerlei reminiscenties en invloeden uit Latijnse en Italiaanse schrijvers in Hooft's stijl (*Gedenkböek A. Vermeylen*, z. pl. n. d., pp. 421-430).

Bij Koninklijk Besluit d.d. 10 Juli 1926 werd W. Duflou tot lid benoemd van onze Commissie. Hij heeft de vergaderingen niet steeds kunnen bijwonen en heeft nooit een bijdrage voor onze *Handelingen* geleverd. Maar zijn advies werd steeds gewaardeerd en hij is voor heel wat jonge studenten op het braakliggend terrein der dialectologie en der toponymie een veilige gids geweest. Sommigen onder hen : E. Blancquaert, H. Vangassen en schrijver dezes zijn dan zelf lid geworden van ons genootschap.

W. Duflou beschikte over een reuzegeleerdheid. Uitmakend onderlegd in de classieke talen, met een grondige kennis van de drie Germaanse talen en het Frans, voelde hij ook veel voor de studie van Oosterse godsdiensten. Als linguïst was hij op het standpunt der Junggrammaticker gebleven, al was hij nauwkeurig op de hoogte van al het nieuwe dat hij ook zeer goed wist te waarderen. W. Duflou had een encyclopedische belangstelling. Letterkunde, filosofie, geschiedenis, sociologie en zelfs politiek, van alles wist hij wat, en goed, en juist die verbreiding en meteen ook versnippering van zijn arbeid heeft hem, mede met zijn zware onderwijstaak, belet een specialist in iets te worden en wat te produceren. In de laatste jaren van zijn leven excerpeerde hij nog Roger Bacon.

Willem Duflou was de eerlijkheid zelve. Hij luisterde alleen naar zijn geweten ; hij was een der weinigen die weten wat plichtsbesef is. Hij had een streng uiterlijk, maar was toch uiterst vriendelijk in de omgang. Alleen zijn studenten en sommige collega's hebben zijn helder en kritisch verstand en zijn grondige, uitgebreide en nauwkeurige kennis kunnen bewonderen. Want hij was te bescheiden om veel onder de mensen te komen. Toen hem ongeveer tien jaar geleden een zetel in de Koninklijke Vlaamsche Academie te Gent werd aangeboden, weigerde

hij. Evenzo bij de Académie Royale de Belgique in 1938. Onder de oorlog 1914-1918 heeft het Noodlot W. Dufloy zwaar getroffen in de gezondheid van een van zijn kinderen, maar dat kruis heeft hij zeer moedig gedragen. Wat hield hij van zijn vrije uurtjes thuis, als hij alles, ook de mensen, kon vergeten bij de studeertafel! „Es sind Oasen in der Wüste des Lebens”, placht hij een Duits geleerde na te zeggen, en: „Mijn boeken zijn mijn trouwste vrienden.”

Voor zijn studenten was W. Dufloy streng, veeleisend. Hij legde hun allerlei werk op, onderzocht grondig hun schriftelijke verhandelingen, leerde hen nog opstellen en een wetenschappelijk vraagstuk kritisch behandelen. Ieder jaar las hij op de colleges over wat anders: Potgieter, Staring, Hooft, Huygens, Cats, Brederode, ons middeleeuws toneel, de Ferguut, de Reinaert; fonetiek, metriek, syntaxis, modaliteit, het werkwoord, enz. Hij deed ze de beste uitgaven gebruiken en liet ze dan zelf over tekst en commentaar spreken, waarbij ze heel vaak nog leerden scherp denken en zich nauwkeurig en sierlijk uitdrukken. Zijn eigen commentaar was en kritisch en encyclopedisch en menigeen, die dacht dat hij wat wist, is nog wat gaan bijleren. Hoe vaak is hij met zijn studenten geen uitstapjes gaan doen in de Duitse en Engelse letterkunde, in het Oudfrans, in de klassieke Oudheid, in de geschiedenis en in allerlei van verre of nabij aanverwante vakken als de praehistorie, de archaeologie, de rechtswetenschap. Wantrouwen, controleren, aanvullen, scherper en duidelijker formuleren, herhalen en dat steeds op boeiende, levendige wijze.

Op het examen was hij onverbiddelijk rechtvaardig, maar met zwakke doch vlijtige jongens had hij oprecht medelijden. Steeds echter dacht hij aan al het kwaad dat een onbekwaam mens vijf en dertig jaar lang in het onder-

wijs kan stichten. Hij onderzocht alles : verstand, scherpzinnigheid, helderheid van denken, geheugen, kennis. De examens duurden lang, maar waren een levendige, boeiende conversatie. Veel studenten zijn van hem gaan houden, zelfs zoveel, dat zij hem hun persoonlijk lief en leed vertrouwden en vaak kwam men later in het leven ook den ervaren mens raadplegen. Wie Willem Duflou nader heeft willen en leren kennen, heeft in hem een vader gehad.

Wetenschappelijk werk is er haast geen om zijn naam te vereeuwigen, maar den professor en den mens zullen zijn collega's en oudstudenten nooit vergeten.

April en October 1940 (1).

A. VAN LOEY.

(1) Aan Mevrouw Wed. G. Duflou vooral en aan Dr. W. Pée ben ik veel welkome inlichtingen verschuldigd, die mij in staat hebben gesteld dit artikel, dat eerst tijdens mijn drukke mobilisatiemaanden (Sept. 1939-Juni 1940) was opgesteld, nog op de drukproef merkkelijk bij te werken.

